

ОРОНОО ЭЛЕКТРИФИКАЦИЛАХА ЛЕНИНСКЭ ТҮСЭБ БЭЛҮҮЛЭГДЭЭ

Коммунизмын материално-техническэ база байгуулха гэж Ленинскэ түсэб соо ороноо электрификацилла хэрэг гол экэ нуури ээслэнэ. Владимир Ильич Ленин болбол шэнэ коммунистическэ байгуулалта капитализмда орходоо ажалал бүтээсэ үлэмжэ экэ болгонон сагтаа эсэслэн илаха юм гэжэ заадаг байгаа. Гансал электрификаци дээрээ үндэслэлэн мүнөө сагай томо индустриин тунамжатайгаар лэ ажалал бүтээсэ тиньмэ экэ хэмжэндэ хүргэжэ болохо байна шуу.

Социалистическэ байгуулалтын замуд тухай хэлэхэ зуураа Ленин болбол «социализмын гансахан лэ арга боломжотоо экономическа үндэс нууринь томо машинна индустри мүн болоно... Тинь мүнөө сагай томо промышленности гэшэ юб гэжэдэ, бүхэ Россие электрификацилла мүн болоно» — гэжэ илангаяа экээр тэмдэглэгдэ бэйлэ (В. И. Ленин, зохбол, том 26, хуудайн 431—432).

Бүрй 1918 оной апрель нара соо научно-техническэ хүдэлмэринүүдэй түсэб зохиоодоо, Владимир Ильич Ленин болбол промышленности болон транспортны электрификацилла тухай, электристическэ газартааралгай ажалда хэрэглэхэ тухай тусгаар анхарал хандуулаа нэн. 1920 оной февралын 21-дэ В. И. Лениний үүсхэлээр республикын агууехэ хүдэлмэринүүдэ хэхэ түрүүлшын түсэб зохионон тулада ГОЭЛРО гэлэг Россие электрификацилла тушаа гүрэнэй комисси байгуулагдана юм. Тэрэ жэлэй эсэс хүртээр ГОЭЛРО-гэй түсэб бэлэн болоо нэн. Энэ түсэбэ партиин хоёрлоо программа гэшэ гэжэ Ленин нэрлээн байгаа.

Соведүүдэй Бүхэроссийска VIII съезд дээрэ үгэ хэлэхэдэ В. И. Ленин ингэжэ мэдүүлэн байгаа: «Советскэ засаг дээрэ бүхэ ороноо электрификацилле нэмэхэдэ, коммунизм болохо юм... Оромнай электрификациллэгдэдэ байһан, промышленности, худеа ажахы болон транспортда мүнөө сагай томо промышленностин техническэ базын байгуулагдаа байһан гансал тэрэ сагта бидэндэ эсэслэн илахабди.» (Зохбол, том 31, хуудайн 484).

10—15 жэлдэ бэлүүлэгдэхээр зохиогдонон ГОЭЛРО-гэй түсэбэй ёһор 1,5 миллион киловатт хүсэтэй гүшан томо электростанцинууды байгуулха гэжэ хараалагдаа нэн. Теэд, энэ түхэтэ документ соо электрификацилла гэшэ бүхэ арадай ажахы дэбжүүлхэ гэжэн түсэб хараа болохо оронон байгаа. ГОЭЛРО-гэй түсэб болбол манай ороной агууехэ хүдэлмэринүүдэй түрүүлшын түсэб байһан юм. Промышленна продукциян хэмжээсэ сэргэй урда тээхидэ орходоо 80—100 процент хүртээр дэбжүүлхэ гэжэ хараалһан байба. Орон дотор бата бүхи тулишын-энергетическэ, металлургическа болон машина бүтээлгын базанууды байгуулха, түмэр замал болон үлан замал транспортны, худеа ажахы дэбжүүлхэ гэжэ түсэбөөр хараалагдаа нэн.

Советскэ арадай үмэнэ үзэгдөөгүй экэ түбэгтэй бэрхэ зорилго тагилдаа, Долоон жэл соо болонон һүйдхэн хандаралын дайн сэргэй һүүлээр, арбан дүрбөн гүрэнүүд интервенцидэй довтолгын һүүлээр, үлэхсэлэнэй болон халдабарита үбшүнүүдэй һүүлээр оромнай хоохонор хандаралһан байгаа бэлэй.

Агууехэ хүдэлмэринүүдэй түрүүлшын түсэб бэлүүлхын түлөө советскэ арадай хэйн тэмсэл хадаа социалистическэ байгуулалтын түхэтэ дотор эгээн героническа хуудануудай нэгэн болобо. 1920 — 1922 онуудта Советскэ республиканын оройдоо 12 мянган киловатт хүсэтэй шэнэ станцинууды ашгалалда оруулжа шадаа нэн. Туйлаһан амжалтануудай хэдэ бага байгааһы наань, В. И. Ленин болбол эрээдүйн байдалда хүлэгшөөр өтигэлэн хадаа ингэжэ гэлэһэн юм: «12 мянган киловатт гэшэ тоишы бишыханаар эхи табига мүн болоно. Американска, германска ү, али шведскэ электрификацинтай тагил гададын хүн энэниие наадлажа магадгүй. Теэд, эгээн һүлдэ эсэлэн хүн найнаар өнөөдөр юм гэдэг.» (Зохбол, том 32, хуудайн 470).

Владимир Ильичын хэлээн үгэнүүд үнэн байшоо. Түрүүлшын бэрхшээлтэ жэлүүдэй һүүлээр электрификацинын хэрэг амжалтатайгаар урагша ябаа нэн. Тинь мүнөө электрификацинын түсэбэ гениальнаар зохиогшоо В. И. Лениний нүгэлэйнье хойшо 30 жэл боллод байхада мүнөө гэлэгэрэ эрбэжэ харахадаа, бидэндэ болбол Коммунистическэ партиин хүтэлбэри дор манай ороной али тухай экэ тэмсэлэй болон илалтын замаар ябага гараһаниие хараһанбди. 33 жэл гэхэ гу, али ГОЭЛРО-гэй түсэбэй болсоры 2—3-һаа заа үлүү дахин үнэргөөд байһанбди. Тэрэһинээ арба

гаран жылын дайн сэргэтэ болон хэргээн бодхоолгын хүдэлмэринүүдэ барагдаа. ГОЭЛРО-гэй түсэб мүнөө үедэ 15 дахинһаа үлүүлэн дүүргэгдэнхэй. Мүнөө бидэнэй 1,5 үдэр бүхэндэ үйлдэбэрлэн гаргадаг электроэнерги 1921 ондо бүхэли жэл соо манай ороной бүхи электростанцинуудай үйлдэбэрлэн гарганһаа үлүү болоно. Электроэнерги үйлдэбэрлэлын талаар Эхэ оромнай дэлхэй дээрэ 15-дахи нууриһаа 2-дохи нуурида болон Европодо нэгдэхэ нуури эзэлдэг болоо. Электроэнерги үйлдэбэрлэлын темпн талаар СССР бүхи дэлхэйн ороноудһаа түрүүлжэ ябана. Манай орон болбол Англи Франци хоёрой бүхи электростанцинуудһаа үлүү экэ электроэнерги үйлдэбэрлэн гаргана.

Табадхи табанжэл соо СССР-эй электрификацинын үзэгдөөгүй экэ хэмжээтэйгээр хүгжэжэ байна. Манай ороной электрификацинын хүгжэлтын бүхи түхэтэ дотор туйлагдан советскэ электростанцинуудай нинтэ хүсэниинь энэ табан жэл соо хоёр дахин экэ болгогдохо юм.

Электроэнергетикэ хүгжөөхэ нимэ асари экэ программа нэгэшы капиталистическэ орон урдаа табига шахаагүй байна шуу.

Табадхи табанжэл соо, хэлэн арбаад томо томо автоматизированн гидравлическа болон тепловый электростанцинууд ашгалалдаа оруулагдаа юм. Дэлхэй дээрэ эгээн томо Куйбышевска гидростанцинын барилга түлэг дундаа яажа байна, мүн Сталинградскэ, Каховско болон бусад хүсэ хэхэтэй гидро тепловой электростанцинууд баригдажа байдаг.

Мүнөө сагай техническэ прогресс болбол электрификацинын амжалтануудтай тагилсаггүй холбоотой юм. Мүнөө үедэ электромашинануудай угаа экэ парктай болоод байһан манай промышленности үйлдэбэрлэн гаргажа байһан бүхи электроэнергии 70 шахуу проценте хэрэглэнэ. Арадай ажахы дотор электропроводануудай хүсэниинь хэмжээ айхабтар экэ байна гэбэл: киловаттын 10 мянган хубиһаа 100.000 киловатт хүртээр болон бүри дэбшэше гарадаг байна. Электродвигателин голэй эрьсын скорость жэл соо нэгэ оборотдоо эхилэдэ тон экэ түргэнөөр эрьелдэг болохо минуута соо 100.000-һаа дэбшэ гаража саг үргэлжэ экэ болоно. Автоматизированн электропровод үйлдэбэрлэн бүхи халбаринуудта дэлгэржэ, ажалал бүтээсэ экэ болгохо, промышленности продукциян өөрын үныс-химдаруулха, хүдэлмэришээли культуруно-техническэ хэмжээ дэбжүүлхэ хэрэгтэ туһа хүргэнэ. Барилгын машинануудай 80 гаран процентнь электромоторнуудлаар хүдэлгэгдэнэ. Промышленностине электрификациланһан үндэһэ нуури дээрэ автоматическа лининүүд болон заводтаа—автоматууд байгуулагдана.

Хүсэ үгэхэнөө гадна, электрическэ ток гэшэ тепловой, химическэ болон бусад шадалтай байһан хадаа угаа экэ практикеска удхашанартай болоно. Электроэнерги болбол ферросплавууды, һайн шанартай булад, алюмин болон бусад металланууды үйлдэбэрлэгдэ тиньмэ гэшэгүй һайн энерги байдаг юм. Электрическэ ток хадаа үйлдэбэрлэн процесүүды тон экээр хурдалхаа арга олгоно.

Нүүрһэнэй, металлургическа, химическэ, машина бүтээлгын болон промышленностин хэдэ хэдэн халбаринуудта электрификацинын коэффициент (тусхайһан хэлэбэл элдэб түрэлэй двигателинуудэй нинтэ тогтоогдоомол хүсысэ электродвигателинуудэй тогтоогдоомол хүсэ шадалтай сасуулан процентээр тоолохо гаргахдаа) мүнөө 100 процентдэ үлүүлжэ ябана. Мүнөө үедэ электрификацинын коэффициентын талаар СССР-эй промышленности США-гэй промышленностиһаа түрүүлээд, мүн бусад капиталистическэ ороноудһаа холо түрүүлжэ гаранхай.

Мүнөө худеа ажахын үйлдэбэрлэн олохон процесүүдэ электроэнерги үргэнөөр ба угаа экэ ашгалтайгаар хэрэглэгдэнэ. Эгээн нимэ дээрһэнэ КПСС-эй ЦК-гэй сентябрьска Пленум болбол худеа ажахын материално-техническэ базы саашаада бэхжүүлхэ хэрэгтэ МТС-үүды, колхозууды болон совхозууды электрификацилла угаа шухлаа удхашанартай юм гэжэ өөрынөө шиндэхэбэри соо тэмдэглэһэн байгаа. Мүнөө үедэ манай ороной худеагүй бүхи электростанцинуудай хүсэ шадалынь 1,5 миллион киловаттһаа үлүү гарана, тинхэдэ худеа ажахыда электроэнерги хэрэглэхэ ябадал 1,5 миллиард киловатт часһаа үлүү гаранхай. Колхозуудай 5-най нэгэ хубинь, совхозуудай 90 процентнь, МТС-үүдэй 95 процентнь электрификациллэгдээд байна.

Худеа ажахыда электродвигателинууды хэрэглэхэдэ ажалал бүтээсэ 10 дахин, зарим ушарнуудта (уһаар хангалга) 160 дахин дэбжүүлэгдэ байха юм. Худеа ажахыда хэрэглэгдэ электрическэ хүсэ шадалай киловатт бүхэн физическэ ажал хэжэ байдаг 8-һаа үлүү худэлмэрилэгшэдыс сүлөөлнэ. Электроэнергийн нэгэ киловатт час дунда жэшээгээр 1,2 хүн-үдэрэ алмана. Энэни дээрһэнэ харахада, худеа ажахы саашаада электрификацилла айхабтар экэ удхашанартай байна шуу.

КПСС-эй ЦК-гэй сентябрьска Пленумэй тогтоолой ёһор, зарим МТС-үүды, колхозууды болон совхозууды гүрэнэй энергосистемнүүдтэ нэгдүүлхэ гэжэн арга боломжо хадаа худеа ажахы электрфикацилын тулада угаа экэ перспективнүүды нээжэ үгэнэ. Электрохангалгын бата найдамтай байлга, электроэнергийн эрхим дээдэ шанар, тэрэһэй жэшээгүүд химда сэнтэй байлга мэтгын ушарнууд хадаа худеа ажахын үйлдэбэрлэн бүтээсэдэ болон бүхи экономикодо аша туһа үзүүлнэ.

Электрификацилла болбол түмэр замал транспортны дэбжүүлхэ шухлаа эбэсэг мүн болоно. Шэнэ шэнэ угаа экэ магистралууд, ашаа шэрлэгийн ургалта шэрлэгы хурдан түргэнөөр ябуулга—эдэ бүгэдэ хадаа үлэмжэ экэ хүсэтэй үдхэлэг шэнэ арга эбэсэгтэй болохы эрэнэ —тэрэнь электровоз болоно. Мүнөө үедэ ороной 16 харгы дээрэ электрическэ хүсөөр үдхүүлдэг болон үй. Электрификацинын темпн талаар ба электрификациланн түмэр харгынуудай талаар СССР бүхи дэлхэй дээрэ түрүү нуурида гаранхай. Табадхи табанжэл соо электрификациланн түмэр замал лини 4 дахин ута болохо юм.

Манай арадай ажабайдалай материална болон культурина хэмжээ улам экэ хүсэтэйгээр дэбжүүлхэ гэжэн үргэн экэ программа зохиожо хараалһан парти болон правительствын һүүлэй шиндэхэбэрлэнүүдтэй дашарамдуулан электрификацинын удхашанар бүри экэ болоно. Хүндэ промышленностин бүхи хэмжээгээр хүгжөөхэ байхада Советскэ гүрэн болбол мүн худеа ажахы, хүнгэн ба элэс хоолой промышленностин, худалдаа наймаа хүгжөөхэ тухай тусгаар анхарал хандуулна.

Мүнөө сагай бүхи хүнгэн болон элэс хоолой промышленности хадаа электроэнергии угаа экээр хэрэглэхэ эрилтэ табина. Жэшэнь, 1 тонно хилээмэ-булкын үйлдүүды барига гаргахын тулада тулишын саада тээ 12 тухай киловатт-час электроэнергии хэрэгтэй болохо байна. Тинхэдэ хилээмэ барилгын бусад бүхи ажалда энерги гаргалһага энэ тоодо оролсоногүй. Хилээмэ барилгын ажалай орой хахадын электроэнергидэ хүртэнэ.

Арад зоной хэрэглэхэ эд товар бүтээн гаргалгын угаа экэ ургалта, нинтэнь элэс хоолой предпринятинууды болон магазинууды хэдэн олоо мянгаалаарын шэнээр нээжэ байһан ушарнууд хадаа электроэнергээр хангалгы үргэлжэхы эрэнэ.

Манай орон болбол табадхи табанжэлэй дүрбэдхи жэлдэ ороно. Партиин XIX съездын шиндэхэбэрлэнүүд соо хараалагдаһан коммунистическэ байгуулалтын агууехэ түсэб амжалтатайгаар хүсэндөө хүргэжэжэ байна. Электроэнерги үйлдэбэрлэн гаргалга табанжэлэй түсэбөөр хараалагдаһанда орходоо бүри түргэнөөр ургана. 1953 ондо ороной электростанцинууд 133 миллиард гаран киловатт-час электроэнерги үйлдэбэрлэн гаргаба, тэрэнь 1940 онойхидо орходоо 3 дахин шахуу экэ болоно, тингээд ороной электрификацилла советскэ хүндүүдэй эхилэн оронон тэрэ сагай-хила орходоо 266 дахин үлүү экэ болонон байха юм.

СССР-эй электрификацилын амжалтанууд угаа экэ уласхоорондын удхашанартай байна. Соведүүдэй Бүхэроссийска VIII съезд дээрэ хэлэһэн үгээн Ленин болбол алад холье хараһан баталамжаар дүүргэһэн байна гэбэл: «...Хэрбээ Россин электрическэ станцинуудай болон хүсэ хэхэтэ техническэ түхээрлэнүүдэй үргэн олон сетээр бүрхөөдөөд байгаа наань, манай коммунистическэ ажахын байгуулалта эрээдүйн социалистическэ Европодо болон Азида эрхим жэшээ болохо үгэхэнэ лабай.» (Зохбол, том 31, хуудайн 486).

Лениний алад холо хаража хэлэһэн үгэн гайхалтай мэргэнээр зүбтэһэн байха юм. Арадай демократин ороноудай, Хятадай Арадай Республикын ажалал өөһэлдэнгөө ороноуды социалистическэ ёһор шэнэдхэн байгуулха хэрэгтэ Советскэ Союзай дүй дүршэлы үргэнөөр хэрэглэнэ, мүн техническэ болон экономическа туһаламжа абана. Коммунистическэ партиин хүтэлбэри дор советскэ арадай коммунизм байгуулха туйлай шухлаа услоvincуудай нэгэн болохо электроэнергии элбэг экэ болохын түлөө амжалтатайгаар тэмсэжэ байна.

Академик А. ВИНТЕР, инженер А. МАРКИН.

Гурбын деспромховой Хасууртайл модо бөлэхэдэй пунгтай шофёр М. Т. Хороснувоу СССР-эй Верховно Советэ бунгаха бунгадын хүнлаладэ дэлгэр-бан мурсыондэ оролоот, үдэрлэгөө нормые нөгэ хөхад, хоёр дахин түгүүлэн дүүргэжэ зуураа, безилн экээр алмана.

ЭРАГ ДЭЭРЭ: шофёр М. Т. Хороснувоу.

Ажалал нэмэлтэ түлбэрлэнүүды абана

Үнгэрһэн жэлдэ Эдын аймагай Боргойн сомоной Сталиний нэрэмжэтэ колхоз малажал хүгжөөхэ 1953 онойгоо түсэбэ бүхи түрэлэй малаар дүүргэжэ, ашаг шэмэ үзлэгынь дэбжүүлхэ талаар һайн амжалта туйлаа. Энэ колхоз малажал хүгжөөлгөөр аймаг соо дэлгэрһэн социалистическэ мурсыондэ түрүү нуури эзлэһэн байна. Мүнөө малынь хүсэ шадал яһала һайнтайгаар ондо орожо байна.

Үнгэрһэн жэлдэ малай тоо толгой олошооруулаха ба ашаг шэмэнь дэбжүүлхэ талаар һайн амжалтанууды туйлаһан олохон малшад мүнөө ажалал нэмэлтэ түлбэрлэдэ залуу мал, продуктууды хэхээр абаа. Ажалал нэмэлтэ түлбэрлэдэ 59 малшадта 38 буруу, 78 хурьга, эшгэн үгтөө. Түрүү конишод Цырен-Дулма Хандуея — 18 хурьга, Цырен Жамцо Эрдэниея — 6 хурьга, Дашинима Цыренов — 8 хурьга, хаалиһан Ханда Цыбикжапова — 4 буруу, МТФ-е даагша Доржо Цыренов — 8 буруу гэхэ мэтэһэлэн абһан байха юм. Гадна, колхозой правлини һаяхан гэшүүдэйнгээ ажалта үдэртэ 1 түхэриг 50 мүнгэ авансаар хубааба.

Д. Ниманин.

Түсэбөө ходоодо дүүргэнэ

Александр Иванович Жуков продавец хэдэн жэлдэ һайнаар хүдэлмэрилжэ, Баргажанай сельпогой хүдэлмэрилэгшэдэй дунда түрүү ээргэлдэ гараа. Энэ магазин газаһааншы харахада гоё, доосоныс ороходо арюун эсбэр. Эд бараан дура татамаар атай зохиодоор таблагтай байдаг. Ороо хадаа юумэ абангүй гарахагүйш. Оёмол хубсаһанай, культтоварнуудай, парфюмернэ, гуталы, малгайн ба бусад отделенинүүдэй товар бүхэндэ сэнгын эли тодоор бэшээтэй байдаг.

Худалдан абагшад энэ магазинна дуратай юумэсэ абаха арга боломжотой. Гутал, хубсаһа абахиыгаа урда тээ тээнэни үмдэжэ үзэхэ тайлага эндэ бни.

Нүхэр Жуков ажалдаа үнэн сэхээр хандаһанаа гадна, ажалшадтай эрилтэнүүды саг үргэлжэ наринаар шэнжэлдэг. Тэдэнэртэ хэрэгтэй эд бараанай үгы байгаа наань, тэрэниие заагаагүй асаруулха гэжэ оролдодог. Тэрэ хадаа эд бараанай эрьсын нара, квартал бүрин түсэбүүды ходоодо үлүүлэн дүүргэжэ болонхой. Үнгэрһэн жэлдэ эд бараанай эрьсын түсэбэ 108,5 процент дүүргэжэ, аймаг соогоо түрүүшүүлэй ээргэдэ оронон юм.

Нүхэр Жуков квартална түсэбөө болзорһоон урид дүүргэжэ гэжэ шэнэ жэлэй түрүүлшын үдэрнүүдэй эхилэн эрмэлзэнэ. Дүүргэхэншы лабай.

Д. Данилоп.

Колхозник Ефимовэй үүсхэлэ

Круминий нэрэмжэтэ худеа ажахын артельдэ (Бичура) колхозой тепловой электростанцине хүдэлгэхын тула тайраһан түлээн экээр хэрэглэгдэдэг байна.

«Колхозой өөрын электростанцинтай байхада гар хөрөөгөөр түлээ тайраха гэшэ дэншы зохидаггүй» гэжэ колхозник Яков Ефимов болонхой байна. Тинь нүхэр Ефимов үүсхэлэ оролдолог гаргажа, тус электростанцинын хүсөөр түлээ тайраха электростанцине заһабарилан тааруулаа. Гадна, хөрөөгэй доро зохиод установко тааруулан табяа, тэрэнь худеа доршы байһан модо амархапар тайраха арга олгоно.

Ингэжэ нүхэр Ефимовэй үүсхэлэй ашаар колхоздо түлээ тайралга механизмын хүсөөр хэгдэдэг болоо.

М. Фалилеев.

Австриин Правительство ба Советскэ Правительство хоорондоо нотонууды андалдан абалсаба

Дүрбэн гүрэнэй Гададын Хэрэгүүдэй Министруудэй зүблөөнэй Берлиндэ болохоё байһантай дашарамдуулан австрийска асуудалы ойрын саг соо шиндэхын тулада, тэрэниие хаража үзэхынь туйлаа Советскэ Правительствоа ханданһаното СССР-һээ Австрида байдаг СССР-эй Посольство Австрийска Правительство январин 5-да эльгэһэн байна. Мүн лэ нимэ нотонууды Австриин Правительство Франциин, Англиин ба США-гэй Правительствонуудта эльгэһэн байна.

СССР-эй Гададын Хэрэгүүдэй Министрство хадаа Австриһаа Москва байдаг посольствоодо харюугай ното январин 16-да дамжуулан үгэнһэн байна. Тус ното соо ингэжэ хэлэгдэнэ. Европодо эб найрамдалы бэхжүүлхын ба австрийска арадай национальна эрхыс хангахын тулада эрхэ сүлөөтэй ба бээ даанхай Австрие удааруулангүй австриин байгуулха шухлаа гэжэ тоолодог дээрһэнэ дүрбэн гүрэнэй гарганһан шиндэхэбэрлэнүүдтэ зохиолон австрийска асуудалы түргэнөөр шиндэхын түлөө Советскэ Правительство ходоодо ябуулга хэдэг байгаа.

Советскэ Союзһаа дулдыдахагүй ушар байдалнуудһаа боложо Австри

ритай гүрэнэй договор баталхай асуудал мүнөө хүртээр шиндэггүй үлэһэн байгаа гэжэ ното мүн лэ хэлэгдэнэ. Иимэ байгуугээр тайлбарилганаба гэжэ дүрбэн гүрэнэй уялануудта, тоодо Австритай гүрэнэй договорид гол түлээ зүбшэгдэнһэн продэ эсэргүү дурадалһанууды СССР-эй, Англиин ба Франциин правительствонууд Австриин правительствын дэмжэлгэтэйгээр оруу байгаа.

Советскэ нотын түгэсхэл ингэжэ хэлэгдэнэ: Австрийска вительствын хүсэжэ байһантай шарамдуулан австрийска асуудал ба зохио хэлсэнүүды эсэслэринишуулын тулада өөрһөө дулаа бүхи юумыс хэхээр бэлэнһан тухайгаа мэдүүлхэ шухлаа гэжэ Советскэ Правительство тононо. Энэ асуудалы ба Австри гүрэнэй договор тухай зохио сэнүүды Австрие хабадуулан сан амжалтатайгаар шиндхэ Австриин эрхэ сүлөө ба бээ хай байдалы хэрэгжэ ба Европодо эб найрамдалы бэхжүүлхэрилгонуудта тааралдааар энэ адалы шиндэхын түлөө дурсанһан зүблөөнүүдтэ хабадалгаһан эрэгээр эрмэлзэлгэхэ дулдыдаха байһаниинь мэдэжэ.

ПАРТИНА АЖАБАЙДАЛ

Бичурын аймагай XI партиин конференци

Бичурын аймагай XI партиин конференци болобо. «СССР-эй худеа ажахы саашадан хүгжөөхэ хэмжээнүүд тухай» КПСС-эй ЦК-гэй сентябрьска Пленумэй тогтоолой хэр зэргээр дүүргэгдэжэ байһан тухай асуудал эндэ зүбшэн хэлэгдэбэ.

Энэ тогтоолыс бодотроо бэлүүлхын тулада аймаг дотор зарим тэдэ хүдэлмэрин хэгдэжэ байбашы, эндыи колхозуудта, МТС-үүдтэ гортойхон колхозуудта бни байна гэжэ элдхэл хэһэн, партиин айкомой секретарь нүхэр Хлебников, мүн конференци дээрэ үгэ хэлэгдэжэ тэмдэглэбэ. Мүнөө аймаг дотор малай үбэлжэлгэ хангалтагүйгээр үнэгэргэдэнэ, хабарай тарилгада бэлэдхэл муугаар ябуулагдана.

Харууһанай муу дээрһэн Маленковой, Кировэй (Бичура), Круминий нэрэмжэтэ ба бусад зарим колхозуудта адуу мал олоороо тураһан, мүн үбхэншы байна. Олоохон фермэнүүд үбхэ тэжээлэ ёһотой һайнаар буйлуулангүйгөөр, малдаа эдлоулнэ.

Аймагай машинно-тракторна станцинууд нинтэнь малай үбэлжэлгэдэ зохио анхарал хандуулангүй. Энэ ушарһаа имгалта 4—5 колхозуудта соломо хэршлэгдэжэ малда үгтэнэ. Малай ашаг шэмэ тон бага. Бичурын МТС-эй зонын колхозууд һүүлэй гурба һарын туршада һаамхай үнээн бүхэнһөө миил 23,5 литр һуһаагаа. Һая гаранһан тугаланууды эхэлһэн һалгажа, түлгидэггүй байрада байлжаа түлүүлхэ арга метод һулаар нэбээрүлгэлэнэ.

Малажалай ажал хэхэтэй хүдэлмэринүүд хүсэл механизацилагданагүй. Һүүлэй 3—4 һарын туршада гэнсэхэн XIX партсъездын нэрэмжэтэ колхоздо үнэ һааха нэгэ аргат тодогдоо. КПСС-эй ЦК-гэй сентябрьска Пленумэй шиндэхэбэрлэнүүдтэй дашарамдуулан баталһан абтаһан олонхи хэмжээ-ябууланууд аймаг дотор мүнөө бэлүүлэгдэнгүй.

Эрхэ жэлдэ овочы, хартаабха экээр тарилга болохын түлөө бэлэдхэлэй хүдэлмэри олохон колхозууд мүнөө ябуулангүй. «Заря коммунизма», Калинин, Лениний нэрэмжэтэ колхозууд хартаабхын үрөөр миил 10—14 процент хангаданхай.

Мүнөө жэлдэ аймаг дотор 300 гектар сахарна свёкло тарилгада ээргэтэй. Энэ культурын гектар бүхэнһөө 150 центнерһээ бага бэшэ ургаса абаха гэжэ аймагай колхозууд хараалһан байгаа. Иимэ ургаса абахын тулада минеральна гортойхон үтэгжүүлхэ хэрэгтэй. Гэбшысэ, олонхи колхозуудай хүтэлбэрлэгшэд энэни тооногүй. 2500 тонно минеральна үтэгжүүлгэ мүнөө асаралдаа байха зэргэтэй аад, оройдоо 55 тонно асаралданхай.

Олохон колхозууд хабарай тарилгада хангалтагүйгөөр бэлэдхэнэ. Энэ жэлэй январин 1-нэй мэдээһэнэй ёһор үрлэ хүрэнгыс оройдоо 46 процентнь тарилгын кондицида хүргэгдэнхэй. Саһа тогтоохо даалгабарла аймагай колхозууд 22 процент, наг шэбхэ зөөжэ гаргаха даалгабарыа — 31,9 процент дүүргэнхэй.

МТС-үүдэй директорнууд, худеа ажахын мэргэжэлтэд ажалал түрүүдэй дүршэлыс, наукин туйлагда

нуудыс колхозно үйлдэбэрлэдэ лаар нэбээрүлүнэ. Зарим колхозууд үбэлэй үедэ малаа бэлэшэнэ зангаараа. «Заря коммунизма» колхоз агрозоотехническэ курсуудай заняинууд һурагшадан хараагүй дээрһэнэ олонхи ушы хойшолоулагдана.

Эдэ бүхи дутагдалнуудай түлүбхын түрүүндэ аймагай партиин болон советскэ оргонууд, колхозууд болон МТС-үүдэй партиина оргонизацинууд эмзэтэй байна.

—Манай колхоз хушанайхарай хүдэлмэриһэн зангаараа, — гэжэ Калининэй нэрэмжэтэ колхоз МТФ-е даагша, делегат нүхэр Аннасьев тэмдэглэбэ. — Теэд партиин ЦК-гэй сентябрьска Пленумэй шиндэхэбэрлэн, һүүлэринь партиин правительствын баталан абал шухлаа шухлаа тогтоолнууды най партиина эхин организацин хознигуудай дунда һулаар тайлрилина. Энэ ушарһаа эдэ түхэтэ документүүдэй гол удхыс зары колхознигууд һайнаар мэдэхэ дээрһэнэ хушанайхарараа хүдэлриһэн зангаараа. Малшадай дун социалистическэ мурсыон дэбжүүлэгдэнгүй. Адуу малай ашшэмэ бага байна. Малажальны шөжөөлгын түрүү арга метод нэбээрүлгэлэнгүй.

—КПСС-эй ЦК-гэй сентябрьска Пленумэй тогтоолой гаранһанай хойшо 4 һара үнгэрбэ, — гэжэ Бичурын МТС-эй главна зоотехник нүхэр Бердеников мэдүүлгэбэ. Теэд манай МТС-эй ажал-ябуудла үндэһөөрөө хубилалта болоно юумэ үгы байна. МТС-ийннай харяата колхозуудта харууһанай мэдээрһэнэ 500 гаран толгой мүйхөө. Адуу малай ашаг шэмэ дэбжүүлхын түлөө тэмсэл ёһотойгоор дэлгэрүүлэгдэнгүй. Колхозуудай малай үбэлжэлгэдэ МТС зохио анхарал хандуулангүй.

Окино-Ключевскойн МТС-эй директор нүхэр Плюссин үгэ хэлэ зуураа, тус МТС-тэ эльгэжэжэ бүлэг партиина хүдэлмэрилэгшдыс хурсаар шүүмжэлэбэ.

Мүн партиин айкомой хүдэлмэрине аймгүүсэдкомой культури таһагыс даагша нүхэр Иванов хурсаар шүүмжэлэн байна.

—Аймаг доторнай культуруно-дээрлэй хүдэлмэри хангалтагүйгөөр табилданхай. Калининэй нэрэмжэтэ, «Защита Мира», «Ленинскый путь» колхозуудай клуб

Үбнэ ногооной ургаса дээшэлүүлхын түлөө

Севооборотууд юундэ хүсэд ашаглагданагүйб

(Колхозой агроном Анна Спиридоновна Ключниковатай хөөрөөнөө)

Манай колхоздо 10 политой болой, 5 политой овошной, 3 политой намарай тарянай, бууса шадарай, 6 политой тэжээлэй ба 8 политой сабшалан-бэлшээрин севооборотууд бин болгодонон байгаа. Жэ-шэнь, тэжээл үйлдбэрлгэдэ гэхэ гү, малажалда хабатай севооборотуудыне абаад үзэе. 149,5 гектар дээрэ бин болгодонон фермэ шадарай севооборотой 1-дэхи полиниень 1953 ондо пар+залууг, 2-дохин полиниень пар, 3-дахин полиниень зеленко+10 га олон жэлэй ногоон, 4-дэхи ба 5-дахин полиниень зеленко, 6-дахин полиниень зеленко+пар ээллэн байгаа наа, мүнөө жэлдэ 1-дэхи ба 2-дохин полиниень шэниисэ, 3-дахин ба 4-дахин полиниень пар, 5-дахин полиниень корнеллоуд, 6-дахин полиниень хартааба+корнеллоуд +шилоснэ культуранууд ээлэхэ байна. Энэ севооборот 1959 ондо гүйсэд ашаглалгада орохо ёһотой юм. Тэрэшилэн 700 гектар дээрэ 1953 ондо бин болгодонон тэжээлэй севооборотой бүхы 6 полинуудыне гол түлбэ шэниисэ, зеленко, хара тарлан, пар гэхэ мэтэниүүд ээллэн байгаа. Тинхэдэ мүн лэ нёдондо 160 гектар дээрэ бин болгодонон 8 политой сабшалан-бэлшээрин севооборотто тэрэ жэлдэ юушье хэрдэггүй, газар элүүр заандаа орхингодо. Имагтал мүнөө жэлдэ 1-дэхи полини, хойто жэлэнь 4-дэхи, 5-дахин ба 6-дахин полинуудынь пар болгодоно юм. Энэ севооборотто олон жэлэй ногоонууд хэлы жэл үйлдбэрлэн хойно таригдажа эхилэхэ байна.

Манай колхоздо 10 политой болой, 5 политой овошной, 3 политой намарай тарянай, бууса шадарай, 6 политой тэжээлэй ба 8 политой сабшалан-бэлшээрин севооборотууд бин болгодонон байгаа. Жэ-шэнь, тэжээл үйлдбэрлгэдэ гэхэ гү, малажалда хабатай севооборотуудыне абаад үзэе. 149,5 гектар дээрэ бин болгодонон фермэ шадарай севооборотой 1-дэхи полиниень 1953 ондо пар+залууг, 2-дохин полиниень пар, 3-дахин полиниень зеленко+10 га олон жэлэй ногоон, 4-дэхи ба 5-дахин полиниень зеленко, 6-дахин полиниень зеленко+пар ээллэн байгаа наа, мүнөө жэлдэ 1-дэхи ба 2-дохин полиниень шэниисэ, 3-дахин ба 4-дахин полиниень пар, 5-дахин полиниень корнеллоуд, 6-дахин полиниень хартааба+корнеллоуд +шилоснэ культуранууд ээлэхэ байна. Энэ севооборот 1959 ондо гүйсэд ашаглалгада орохо ёһотой юм. Тэрэшилэн 700 гектар дээрэ 1953 ондо бин болгодонон тэжээлэй севооборотой бүхы 6 полинуудыне гол түлбэ шэниисэ, зеленко, хара тарлан, пар гэхэ мэтэниүүд ээллэн байгаа. Тинхэдэ мүн лэ нёдондо 160 гектар дээрэ бин болгодонон 8 политой сабшалан-бэлшээрин севооборотто тэрэ жэлдэ юушье хэрдэггүй, газар элүүр заандаа орхингодо. Имагтал мүнөө жэлдэ 1-дэхи полини, хойто жэлэнь 4-дэхи, 5-дахин ба 6-дахин полинуудынь пар болгодоно юм. Энэ севооборотто олон жэлэй ногоонууд хэлы жэл үйлдбэрлэн хойно таригдажа эхилэхэ байна.

Манай колхоздо 10 политой болой, 5 политой овошной, 3 политой намарай тарянай, бууса шадарай, 6 политой тэжээлэй ба 8 политой сабшалан-бэлшээрин севооборотууд бин болгодонон байгаа. Жэ-шэнь, тэжээл үйлдбэрлгэдэ гэхэ гү, малажалда хабатай севооборотуудыне абаад үзэе. 149,5 гектар дээрэ бин болгодонон фермэ шадарай севооборотой 1-дэхи полиниень 1953 ондо пар+залууг, 2-дохин полиниень пар, 3-дахин полиниень зеленко+10 га олон жэлэй ногоон, 4-дэхи ба 5-дахин полиниень зеленко, 6-дахин полиниень зеленко+пар ээллэн байгаа наа, мүнөө жэлдэ 1-дэхи ба 2-дохин полиниень шэниисэ, 3-дахин ба 4-дахин полиниень пар, 5-дахин полиниень корнеллоуд, 6-дахин полиниень хартааба+корнеллоуд +шилоснэ культуранууд ээлэхэ байна. Энэ севооборот 1959 ондо гүйсэд ашаглалгада орохо ёһотой юм. Тэрэшилэн 700 гектар дээрэ 1953 ондо бин болгодонон тэжээлэй севооборотой бүхы 6 полинуудыне гол түлбэ шэниисэ, зеленко, хара тарлан, пар гэхэ мэтэниүүд ээллэн байгаа. Тинхэдэ мүн лэ нёдондо 160 гектар дээрэ бин болгодонон 8 политой сабшалан-бэлшээрин севооборотто тэрэ жэлдэ юушье хэрдэггүй, газар элүүр заандаа орхингодо. Имагтал мүнөө жэлдэ 1-дэхи полини, хойто жэлэнь 4-дэхи, 5-дахин ба 6-дахин полинуудынь пар болгодоно юм. Энэ севооборотто олон жэлэй ногоонууд хэлы жэл үйлдбэрлэн хойно таригдажа эхилэхэ байна.

Манай колхоздо 10 политой болой, 5 политой овошной, 3 политой намарай тарянай, бууса шадарай, 6 политой тэжээлэй ба 8 политой сабшалан-бэлшээрин севооборотууд бин болгодонон байгаа. Жэ-шэнь, тэжээл үйлдбэрлгэдэ гэхэ гү, малажалда хабатай севооборотуудыне абаад үзэе. 149,5 гектар дээрэ бин болгодонон фермэ шадарай севооборотой 1-дэхи полиниень 1953 ондо пар+залууг, 2-дохин полиниень пар, 3-дахин полиниень зеленко+10 га олон жэлэй ногоон, 4-дэхи ба 5-дахин полиниень зеленко, 6-дахин полиниень зеленко+пар ээллэн байгаа наа, мүнөө жэлдэ 1-дэхи ба 2-дохин полиниень шэниисэ, 3-дахин ба 4-дахин полиниень пар, 5-дахин полиниень корнеллоуд, 6-дахин полиниень хартааба+корнеллоуд +шилоснэ культуранууд ээлэхэ байна. Энэ севооборот 1959 ондо гүйсэд ашаглалгада орохо ёһотой юм. Тэрэшилэн 700 гектар дээрэ 1953 ондо бин болгодонон тэжээлэй севооборотой бүхы 6 полинуудыне гол түлбэ шэниисэ, зеленко, хара тарлан, пар гэхэ мэтэниүүд ээллэн байгаа. Тинхэдэ мүн лэ нёдондо 160 гектар дээрэ бин болгодонон 8 политой сабшалан-бэлшээрин севооборотто тэрэ жэлдэ юушье хэрдэггүй, газар элүүр заандаа орхингодо. Имагтал мүнөө жэлдэ 1-дэхи полини, хойто жэлэнь 4-дэхи, 5-дахин ба 6-дахин полинуудынь пар болгодоно юм. Энэ севооборотто олон жэлэй ногоонууд хэлы жэл үйлдбэрлэн хойно таригдажа эхилэхэ байна.

Тошон хүргэхэдэ ямар туһатайб

(Луговод Бади Очирович Бадмажаповтай хөөрөлдөөн)

Манай хүршэ болохо XVIII партсездын нэрэмжэтэ колхозой луговод А. И. Батышев үбэлдөө тошон хөөр хүргэжэ, хабартаа сабшаланга уналдаг. Нүхэр Батышевай жэшээгээр би мүн лэ тошон хүргэжэ, сабшалангаа уналдаг болооб. Үбэлдөө хүрэдэггүй Харза гэжэ булаг минин устак дээрэ бин юм. Нёдондо үбэлдөө эндэ 8000 кубометр мүйһэ хүргэжэ, хабартаа 100 гектар сабшалангаа уналаа нэм. Үбэлэй тэн багаар гэхэ гү, шанга хүйтэнэй болоходо тошон хөөр гаража эхилдэг. Энэ үедэ горхойной мүйһэ сооложо, мүйһэн доогуур хаалта хэхэдэ унан соолгоор халжа, тошон хүрөөд эхилдэг байна. Тошоной хүрөөд байхад горхойн өөдөө нэгэ хэды метр ошожо, баһа тинмээр соолоод, үшөөн хажа халадаг байна. Хабартаа саһанай хайлажа эхилхэ үе болотор ингэжэл байдагби. Горхойной унан мүйһэн доогуураа

Манай колхоздо 10 политой болой, 5 политой овошной, 3 политой намарай тарянай, бууса шадарай, 6 политой тэжээлэй ба 8 политой сабшалан-бэлшээрин севооборотууд бин болгодонон байгаа. Жэ-шэнь, тэжээл үйлдбэрлгэдэ гэхэ гү, малажалда хабатай севооборотуудыне абаад үзэе. 149,5 гектар дээрэ бин болгодонон фермэ шадарай севооборотой 1-дэхи полиниень 1953 ондо пар+залууг, 2-дохин полиниень пар, 3-дахин полиниень зеленко+10 га олон жэлэй ногоон, 4-дэхи ба 5-дахин полиниень зеленко, 6-дахин полиниень зеленко+пар ээллэн байгаа наа, мүнөө жэлдэ 1-дэхи ба 2-дохин полиниень шэниисэ, 3-дахин ба 4-дахин полиниень пар, 5-дахин полиниень корнеллоуд, 6-дахин полиниень хартааба+корнеллоуд +шилоснэ культуранууд ээлэхэ байна. Энэ севооборот 1959 ондо гүйсэд ашаглалгада орохо ёһотой юм. Тэрэшилэн 700 гектар дээрэ 1953 ондо бин болгодонон тэжээлэй севооборотой бүхы 6 полинуудыне гол түлбэ шэниисэ, зеленко, хара тарлан, пар гэхэ мэтэниүүд ээллэн байгаа. Тинхэдэ мүн лэ нёдондо 160 гектар дээрэ бин болгодонон 8 политой сабшалан-бэлшээрин севооборотто тэрэ жэлдэ юушье хэрдэггүй, газар элүүр заандаа орхингодо. Имагтал мүнөө жэлдэ 1-дэхи полини, хойто жэлэнь 4-дэхи, 5-дахин ба 6-дахин полинуудынь пар болгодоно юм. Энэ севооборотто олон жэлэй ногоонууд хэлы жэл үйлдбэрлэн хойно таригдажа эхилэхэ байна.

Манай колхоздо 10 политой болой, 5 политой овошной, 3 политой намарай тарянай, бууса шадарай, 6 политой тэжээлэй ба 8 политой сабшалан-бэлшээрин севооборотууд бин болгодонон байгаа. Жэ-шэнь, тэжээл үйлдбэрлгэдэ гэхэ гү, малажалда хабатай севооборотуудыне абаад үзэе. 149,5 гектар дээрэ бин болгодонон фермэ шадарай севооборотой 1-дэхи полиниень 1953 ондо пар+залууг, 2-дохин полиниень пар, 3-дахин полиниень зеленко+10 га олон жэлэй ногоон, 4-дэхи ба 5-дахин полиниень зеленко, 6-дахин полиниень зеленко+пар ээллэн байгаа наа, мүнөө жэлдэ 1-дэхи ба 2-дохин полиниень шэниисэ, 3-дахин ба 4-дахин полиниень пар, 5-дахин полиниень корнеллоуд, 6-дахин полиниень хартааба+корнеллоуд +шилоснэ культуранууд ээлэхэ байна. Энэ севооборот 1959 ондо гүйсэд ашаглалгада орохо ёһотой юм. Тэрэшилэн 700 гектар дээрэ 1953 ондо бин болгодонон тэжээлэй севооборотой бүхы 6 полинуудыне гол түлбэ шэниисэ, зеленко, хара тарлан, пар гэхэ мэтэниүүд ээллэн байгаа. Тинхэдэ мүн лэ нёдондо 160 гектар дээрэ бин болгодонон 8 политой сабшалан-бэлшээрин севооборотто тэрэ жэлдэ юушье хэрдэггүй, газар элүүр заандаа орхингодо. Имагтал мүнөө жэлдэ 1-дэхи полини, хойто жэлэнь 4-дэхи, 5-дахин ба 6-дахин полинуудынь пар болгодоно юм. Энэ севооборотто олон жэлэй ногоонууд хэлы жэл үйлдбэрлэн хойно таригдажа эхилэхэ байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: луговод Бади Очирович Бадмажапов тошон халагын тула Харза гэжэ бишхэн горхойдо хаалта хэжэ байна. А. Мантаевый фото.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: луговод Радна Дагбаевич Санжанов колхозой агроном Анна Ключниковатай ногоо тарилга тухай хөөрөлдэжэ байна. А. Мантаевый фото.

Сабшалан уһалалга

Хабартаа ногооной бултайжа эхилхэ үедэ сабшалангаа нэгдэхэ уһалдагби. Уһалжа эхилхын урда тээ үбэл-хабартаа шэргэдлэн наг шэбхээ нэгэ жэгдээр, хоорондон шилүүлэн таралаг байнабди. Наг шэбхэ шэргэдлэн газараа полосо полосагаар уһалдагби. Тэрэний тулада багахан далангуудыне наг шэбхээр зурьтар хэлдэгби. Ингэжэ ерээд уһаа табихаданай наг шэбхэ найса дэбтэжэ, шүүһинийн газарай хүрһэндэ шэнгэдэг юм. Уһалһанай һүүлээр 2 сүдхэ үнгэрөөд байхала наг шэбхэ хүсэд найнаар дэбтэһэн байдаг. Энэ үедэ дээгүүрнэ балуур ябуулжа, наг шэбхээ нязалһанбди.

Хабартаа ногооной бултайжа эхилхэ үедэ сабшалангаа нэгдэхэ уһалдагби. Уһалжа эхилхын урда тээ үбэл-хабартаа шэргэдлэн наг шэбхээ нэгэ жэгдээр, хоорондон шилүүлэн таралаг байнабди. Наг шэбхэ шэргэдлэн газараа полосо полосагаар уһалдагби. Тэрэний тулада багахан далангуудыне наг шэбхээр зурьтар хэлдэгби. Ингэжэ ерээд уһаа табихаданай наг шэбхэ найса дэбтэжэ, шүүһинийн газарай хүрһэндэ шэнгэдэг юм. Уһалһанай һүүлээр 2 сүдхэ үнгэрөөд байхала наг шэбхэ хүсэд найнаар дэбтэһэн байдаг. Энэ үедэ дээгүүрнэ балуур ябуулжа, наг шэбхээ нязалһанбди.

Иймэ балуурнуудыне 30 сантиметр бүдүүн шэнгэдэг, 2—3 метр утатайгаар, доогуураа 30 араатайгаар өһөлдөө хэлдэгби. Балуураа хоёр газараар нүхэлөөд, тэрэнидэ оглгобо һуулгадаг байнабди.

Иймэ балуурнуудыне 30 сантиметр бүдүүн шэнгэдэг, 2—3 метр утатайгаар, доогуураа 30 араатайгаар өһөлдөө хэлдэгби. Балуураа хоёр газараар нүхэлөөд, тэрэнидэ оглгобо һуулгадаг байнабди.

Нэгэ полосагаа 1—2 часай турша соо уһалһанай һүүлээр уһаа ондоо полосо руу табидагби. Хэлтэжэ га-

нэгэ полосагаа 1—2 часай турша соо уһалһанай һүүлээр уһаа ондоо полосо руу табидагби. Хэлтэжэ га-

Үбнэ хуряалга

Участогайнгаа найнаар хуряагдахын, ногооной доогуур сабшалагдын, үбнэний найнаар абтажа, найнаар сомгодохын хойноһоо ходо хаража, шалгажа байдагби.

Участогайнгаа найнаар хуряагдахын, ногооной доогуур сабшалагдын, үбнэний найнаар абтажа, найнаар сомгодохын хойноһоо ходо хаража, шалгажа байдагби.

Нэгэ участкагыне жэл бүри дан эртэ сабшажа байгаа наа, тэрэ участкаг байн хожомоо ургаса багатай боложо магадгүй гэхээ. Юундэб гэхэдэ, ногооной үрһэн уһаан хойно сабшалаг үрдьөөгүй байхадга гэхэ гү, үшөө

эдешээгүй байхадга сабшалагдана. Тинн жэл бүри шэнэ шэнэ үрһэнэй уһажа, шэнэ шэнэ ногооной ургажэ байгаагүй наа, ногоон улам бүри шэнгээр урдаг болохо байна. Энэниие уридалһан зайсуулхын тула биднэр сабшалангай участкагуудыне ээлжүүлэн, заримынь эртүүр, заримынь орой, ногооной үрһэнүүдэй уһаан хойно сабшалаг байнабди.

Дутагдалнууд тухай хэдэн үгэ

Сабшалан найжаруулгын хүдлэмэриие имагтал культуранар, агрономическа наукин заабарлар эрхилдэг, үбнэний ургасыне саг үргэлжэ дээшлүүлжэ, нитынгээ адуу малда хүрэхөөр тэжээлэй бата бэхи база байгуулжа болохо юм. Теэд, биднэр мүнөө дээрээ энэниие туйлажа шаданагүйбди. Фермэ шадарай, тэжээлэй ба сабшалан-бэлшээрин севооборотууд табигданан аал, олон жэлэй ногоонуудай дутамаг дээрһэнэ хүсэд найнаар ашаглагдажа эхилдэгдэнгүй. Тэжээл бэлдэхэлэй бригада жэл бүри хорёод хүнүүдхэ бүридхэгдэжэ, үбнэ хуряалгада ябадаг. Гэбшээ, ургаса хуряалгын эхилхээр хорооло шэрээ, хартааба малтаха болобогч гээд лэ колхозной правлени хүнүүдмэний аба абаһаар эсэстээ үсөөн хүнийе үлөөдэг. Сабшалангаа нотагай үтгэжүүлгэндээр үшөөл багаар үтгэжүүлнбди. Наг шэбхэ сабшалан дээрэ үшөөл багаар гаргадана, үнэһэн оройдоо суглууладанагүй шахуу, шубуунай аргал суглуулагдахадашыне, хушалтагуй газарта хадагаладана.

Сабшалан найжаруулгын хүдлэмэриие имагтал культуранар, агрономическа наукин заабарлар эрхилдэг, үбнэний ургасыне саг үргэлжэ дээшлүүлжэ, нитынгээ адуу малда хүрэхөөр тэжээлэй бата бэхи база байгуулжа болохо юм. Теэд, биднэр мүнөө дээрээ энэниие туйлажа шаданагүйбди. Фермэ шадарай, тэжээлэй ба сабшалан-бэлшээрин севооборотууд табигданан аал, олон жэлэй ногоонуудай дутамаг дээрһэнэ хүсэд найнаар ашаглагдажа эхилдэгдэнгүй. Тэжээл бэлдэхэлэй бригада жэл бүри хорёод хүнүүдхэ бүридхэгдэжэ, үбнэ хуряалгада ябадаг. Гэбшээ, ургаса хуряалгын эхилхээр хорооло шэрээ, хартааба малтаха болобогч гээд лэ колхозной правлени хүнүүдмэний аба абаһаар эсэстээ үсөөн хүнийе үлөөдэг. Сабшалангаа нотагай үтгэжүүлгэндээр үшөөл багаар үтгэжүүлнбди. Наг шэбхэ сабшалан дээрэ үшөөл багаар гаргадана, үнэһэн оройдоо суглууладанагүй шахуу, шубуунай аргал суглуулагдахадашыне, хушалтагуй газарта хадагаладана.

Ногооной ургажэ байхадга, тэрэнидэ байтагай посхоодой хааг-

1954 ондо юу хөхөмнайб

Үнгэрэгшэ намарһаа хойшо малажалай 16 тоцконуудһаа сабшалан дээрэ наг шэбхэ шэрэжэ байнабди. Январин 10 болотор 2365 ашаа наг шэбхэ гаргагдалд байна. Ерэхэ хабартаа сабшалан сээрлэлгын, найжаруулгын ба сабшалангай-мелиоративна хүдлэмэриинүүд үргэнээр ябуулагдаха юм. Үлэгшэ 50 гектар намаг хатаагдаха, Намаг гэжэ участкагта 20 гектар, Алёпкин хашаа гэжэ участкагта 10 гектар сабшалан бургааһаа харганаһаа сээрлэгдэжэ хахалагдаха, Намаг гэжэ участкагта болгогтой 10 гектар сабшалан фрезээр жэгдэлгэжэ, механизированнээр сабшалагдаг болохо. 50 гектар сабшалан хабар-

таа борнойлогдохо байна. Тинхэдэ Жаргалтын уһалуурин системын 6 километр канал грейдерээр сээрлэгдэхэ ба заһагдаха, уһалуурин системэнүүдэй эхнэй хаалтанууд заһагдаха, жэжэ канана һубагууд сээрлэгдэхэ, заһагдаха гэжэ хараалагдаханай. Бүхы сабшалангаа модо шилүүһаа сээрлэхэ, уһалагдадаг 1300 гектар сабшалангаа хоёр дахин уһалха, 400 гектарта үтгэ хэхэ, севообороттоо 10 га люцернэ, 20 га хяг тариха байнабди. Бүхы сабшалангайнгаа га бүриһөө дунда ээргээр 18 центнер үбнэ абахаар хараалһанбди. Р. Д. Санжановай үгэһөө Б. Мунгонов бэшэжэ абаба.

Манай газетын мүнөөдэрэй номерто Сэлэнгын аймагай Жаргалтын сомоной Тельманэй нэрэмжэтэ колхозой суута луговод Радна Дагбаевич Санжановта үгэ үгтэбэ. Радна Дагбаевич ба тэрэний нүхэд жэл бүри үбнэ ногооной үндэр баян ургаса ургуулдаг, нитынгээ адуу малда тэжээлэй бата бэхи база байгуулжа хэргэнь колхоздоо ехэхэн туһаламжа хүргэдэг. Радна Дагбаевич дэр наһатай, 69-тэй болобошье, камтын хэрэгэй түлөө эсшэжүйр оролдодог, залуу луговодуудыне өөрынгөө дүй дүршэлдэ хүрдаг байна. Мүнөө Радна Дагбаевич үбнэ ногооной элбэг ехэ ургаса ургуулдаг дүй дүршэл тухайгаа хөөрөжэ үгэхэнь.

Манай газетын мүнөөдэрэй номерто Сэлэнгын аймагай Жаргалтын сомоной Тельманэй нэрэмжэтэ колхозой суута луговод Радна Дагбаевич Санжановта үгэ үгтэбэ. Радна Дагбаевич ба тэрэний нүхэд жэл бүри үбнэ ногооной үндэр баян ургаса ургуулдаг, нитынгээ адуу малда тэжээлэй бата бэхи база байгуулжа хэргэнь колхоздоо ехэхэн туһаламжа хүргэдэг. Радна Дагбаевич дэр наһатай, 69-тэй болобошье, камтын хэрэгэй түлөө эсшэжүйр оролдодог, залуу луговодуудыне өөрынгөө дүй дүршэлдэ хүрдаг байна. Мүнөө Радна Дагбаевич үбнэ ногооной элбэг ехэ ургаса ургуулдаг дүй дүршэл тухайгаа хөөрөжэ үгэхэнь.

Манай газетын мүнөөдэрэй номерто Сэлэнгын аймагай Жаргалтын сомоной Тельманэй нэрэмжэтэ колхозой суута луговод Радна Дагбаевич Санжановта үгэ үгтэбэ. Радна Дагбаевич ба тэрэний нүхэд жэл бүри үбнэ ногооной үндэр баян ургаса ургуулдаг, нитынгээ адуу малда тэжээлэй бата бэхи база байгуулжа хэргэнь колхоздоо ехэхэн туһаламжа хүргэдэг. Радна Дагбаевич дэр наһатай, 69-тэй болобошье, камтын хэрэгэй түлөө эсшэжүйр оролдодог, залуу луговодуудыне өөрынгөө дүй дүршэлдэ хүрдаг байна. Мүнөө Радна Дагбаевич үбнэ ногооной элбэг ехэ ургаса ургуулдаг дүй дүршэл тухайгаа хөөрөжэ үгэхэнь.

Үнгэрэгшэ үбэлдөө юу хөөбиди?

Үбнэний үндэр ургаса хуряажа хэбэ сабшалан үгэжүүлгэ ехэхэн шаһартай. Биднэр сабшалан-бэлшээрин тула үнгэрэгшэ үбнэ сабшалан дээрэ 17380 га наг шэбхэ гаргаһан байнабди. Тоодо, 115 гектар газарыне сабшалан болгохын тула наг шэбхэ илангаа ехээр үндэрнэ байгаа. Наг шэбхээ 5-дэхи ба 10 метр хүрэтэр ийгаар адһанан байнабди.

материалууд бэлдэхэдгэдэг, тошон халагдажа хүргэдгэдэг байна. Тэрэ үбэлдөө 5000 һургааг, 2000 гэдэна бэлдэхэжэ, хорой бариха газарта хабар болотор зөөжэ дүүргэе һэмди. Луговод Бади Очирович Бадмажаповай участкаг дээрэ Харза гэжэ горхон бин юм. Үнгэрэгшэ үбэлдөө Бади Очирович эндэ 8000 кубометр мүйһэ хүргэжэ, хабартаа 100 гектар сабшалангаа уһалһан байгаа.

Эртэ хабар саһанай хайлажа байхадга найрамай уһаар сабшалангаа уһалдагби.

Эртэ хабар саһанай хайлажа байхадга найрамай уһаар сабшалангаа уһалдагби.

Сабшалан сээрлэлгэ

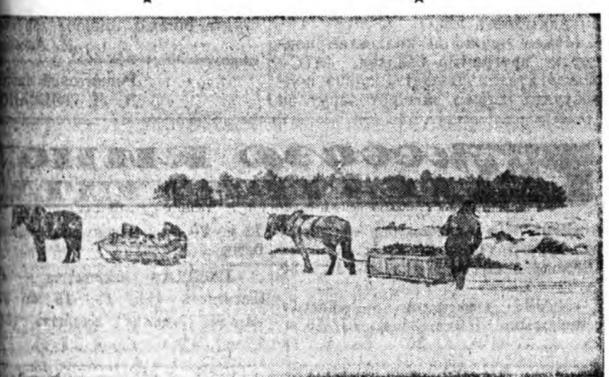
Манай сабшалан аргагүй шулууу юм. Шулууны түүгээд лэ байндахын бин болоод лэ байдаг. Устөр, сенокосилкын мөөр, гусеинуудта, тармуурай шүдэнүүдтэ агаддад лэ шулуун гарана гээдэ. Сабшалангайнгаа модо шүдэнээр жэл бүри түүнбди. Иднэ, сабшалан дээрэмнай хадтай хара харганаа гэжэ тонтой бүлэг бүлэг ургамалнууд шад. Тэднэй үндэрны зарим 1,5 метр болодог, үндэрнэнийн сантиметр хүрэтэр доошоо урһан байдаг. Зарим эшэнүүднын сантиметр хүрэтэр бүдүүн боло-

дог. Харганаа аргагүй түргэнээр ургажэ, сагтаа гэрэй һуурин шэнэ газар эзэлдэг. Нэгэ шын газараар хэбтэбэл тэрэнидэ хэдэн эшэнүүд гаршадаг юм. Хэршье бүхөөр ургайһан үндэрнэй байгаа наа кусторез табихаданай харганаа үндэрнээ хохордог. Нүүдэрнэ дискөө борной табиха, үлэгшэ үндэрнүүдныне эршүүдлэг, тингээд гүнзгыгөөр хахалдаг байнабди. Нёдондо хабартаа 14 гектар сабшалангаа нимэ аргаар харганааһаа сээрлээд, 8 гектартаһаа турнепс тариха, найн ургаса хуряагаабди.

Сабшалангай-мелиоративна хүдлэмэриинүүд

Манай колхозойнгаа газар дээрэ нилээд намаг бин аал, хатаагдажа байдаг. Нёдондо 130 гектар намаг хатадажа, үшөө 50 гектарын үлэбайна. Энэ хатаагданан газар дээрһэнэ түрүүшынгээ жэлдэ—үргэжэ зундаа үбнэ хуряажа абди. Иднэ, үнгэрэгшэ хабартаа 22 метр канана һубаг шэнээр хахалһан ба 22 километр канана үргэдлэн байна. Мүн дискөөдойгоор 38,5 гектар сабшалан юблогдонон байгаа. Шэнэ канануудыне хахалха болоходоо канана хаагуур, хайшань шэглүүлэн үлбэл уһан найнаар урдахагч мэдэлдэг тула трактористда хэргэ үгэдэгби.

Эдэ хүдлэмэриинүүдэ Сэлэнгын МТС-эй эмхидхэн тусгаар сабшалангай-мелиоративна нүүдэл отрядтай механизаторнууд (начальнигынь нүхэр Будыренев) бүтээдэг. Тус отрядтай канана хахалдаг, бургааһаа һөөгүүдэ сээрлэдэг, томо модо хохолдог машинануудтай, бургааһатай газар хахалдаг плугтай ба бусад машинануудтай юм. Мүнөө үшөө фрезүүд ба тусгаар хүндэ дискөө борнойнуудтай болонхой. Эдэ машинануудыне мүнөө хабартаа болдогтой сабшалан дээрэ ябуулжа, шадала наа найса жэгдэлхэ зорилготойбди. Тингэбэл тракторна сенокосилканыуд найнаар ашаглагдадаг, ногоон доогуур сабшалагдадаг, үбнэ хуряагуй хөөр абадаг болохо байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: луговод Б. О. Бадмажаповый участок дээрэ наг шэбхэ ургалдаг. А. Мантаевый фото.

Дутын Востогтохи ороноудта үзүүлэгдэдэг американска „туһаламжа“ ямар зорилготойб

США-гэй вице-президент Никсон Дутын Востогтохи ороноудтаар 1953 оной декабрь һарада ябаха үедөө американска „туһаламжа“ тухай асуудал Иранай болон арабска гүрэнүүдэй правительствонуудтай хэлсэн байгаа. Олоннигтын үмэнэ хэһэн мэдүүлгэнүүд соогоо Никсон хадаа Дутын Востогтохи ороноудта Холбоото Штадуудай «юмз гамнадаггүй, энэрхы сэдхэлтэй» байһан тухай гоё гоёор хэлэһэн байна. Гэбшье, мүн лэ тэрэ Никсон, Дутын Востогтохи ороноудта ябаханаа урид «Американска легион» гэжэ бузагай хархис организациин сьезд дээрэ американска „туһаламжа“ гэшье үнхөөрөө туһаламжа бэшэ юм гэжэ өөрөө мэдэрэ һэн.

«Харин гүрэнүүдтэ манай хүргэдэг туһаламжын программы шэнжэлэн хаража үзэхэдэ «туһаламжа» гэхэн термин бодото дээрэ таарахагүй байна» гэжэ Никсон тэрэ үгэ соогоо мэдүүлһэн байна. «1953 ондо харин гүрэнүүдтэ туһаламжа программа гаргаһан доллар бүхэнэй 80 процентин сэрэгэй збсэг ба һомо хэрэгсэл США-һаа худалдан абагда, 10 процентин бүү збсэг бусад гүрэнүүдтэ худалдан абагдага гаргашалагдаа юм» гэжэ Никсон мэдэрэ һэн. Американска һомололгын мүнэн зөөрин үлгэһэ 10. процентин «экономическа хэмжээ-ябуулануудта» гэжэ ёһо тэдлэе тоологдодог, харин бодото дээрэ тэрэнэй энэ мүнэн зөөрине абайһан ороноудыне экономика таларнь бобоолшохо арга збсэг болодог. Сэжэ руун хэлэхэдэ, американска программаар абтаһан «туһаламжын» нэгшье сагаан мүнэн эдэ ороноудай аша туһада гаргашалагдауу.

«Туһаламжа» хүргэхэ американска миссинүүд хэдылэхэ жэлээ Дутын Востогтохи олон ороноудта зоргондо ородог болохой. Холбоото Штадууд хадаа сэрэгэй «туһаламжа» тухай хэлсээ хэһе Турция, Иран, Саудовско Арави гэхэ мэтын гүрэнүүдэ баадахан байна. «Трумэнэй программы 4-дэхи пункт» гэдэгээр хараалагдаһан американска «туһаламжын» мэхэ гоодо Иран, Трансиордани, Ливан, Саудовско Арави, Ирак, Египет хүрмэлдшоо. Дутын Востогтохи ороноудтай хэлгэһэн экономика хэлсээнүүд гэжэ тэдэ ороноудыне мүлжэхэ, Советскэ Союзда болон арадай демократин ороноудта эсэргүү сэрэгэй авантюра эмхидхэхэ плацдарм тэдэниие болгохо зорилготой юм. Американска «туһаламжа» абайһан арабска орон бүхэн США-тай хоёр талаһаа сэрэгэй догвор баталха зэрэгтэй. Иймэ проекте США бэлдэхэдэ байла гэжэ ливанска «Аль Хайят» газетын Вашингтонско корреспондент хаяхан мэдээсэһэн байна. Энэ догворой проектын ёһоор «арабска ороноудта сэрэгэй хэлэн базанууды байгуулаха эрхэ США-да олгодохо байна. Тингизэ Дундада далайн районуудта ба Турциин территория дээрэ байгуулаһан сэрэгэйгэ базануудтай хамтаруулжа, сэрэгэй базанууды хүхэрхэ системсээ США хүсэлдүүлэхэ юм» гэжэ тэрэ корреспондент мэдээсэһэн.

Энэһинээ урда арабска ороноудыне агрессивнэ болгохо оруулаха гэхэн нэдлэгтэнгэ хэды дахин панхаруу-танһашье һаань, империалистическэ гүрэнүүд дэлхэйн бүмбэрсэгэй энэ хубидаа гүрэнүүдэй агрессивнэ блок байгуулахын тула нэтрүү үсдөөр оролдодог. 1953 оной октябрь —ноябрь һарануудта Дутын Востогтохи ороноудтаар ябаһан США-гэй президентин тухай түлөөлгүш Эрик Джонстон, египетскэ хэблэлэй мэдээсэлэй ёһоор, эдэ ороноудыне «дундавостогой командовани» гэхэн организацида хабаадсалһаа аргадан байна. Энэ дундавльһэн тэдэнэй зүбшөөбөл булданһан «долларово туһаламжа» элбэгээр үхэл байхабди гэжэ Джонстон һайрха-сагаһан байна.

Пакистан, Турци болон Иран гурбанай хабаадалгатайгаар агрессивнэ блок байгуулахэ американска эмиссарнууд хүсэһэн. Иранда гүрэнэй урбалта хэдгэнэй һүүлээр удааншье болонгуй Захедини правительствода США болбол 45 миллион доллар «онсо шухала туһаламжа» болгон үгэһэн юм. Пакистанай дундавосточно сэрэгэй блогто оролсохоор, өөрынгөө территория дээрэ американска сэрэгэй базанууды барихэе зүбшөөрөө сэрэгэй хэлсээ хэхэ байбальһан, США Пакистанда «туһаламжа» үзүүлэхэ гэжэ найдуулаһан тухай американска «Стар» газетэ тэмдэглэһэн. Турцине зонхилогшодой өөрынгөө ороноине үшөө 1947 ондо американска сэрэгэй плацдарм болгон доллароор худалдандал адляар, «Пакистанине хоёрдохы Турци болгохоё» США оролдого гэжэ индийскэ «Блиц» газетэ бэшэһэн.

США-гэй зонхилхы ноурунууд Дутын Востогто өөрынгөө агрессивнэ түсбүүдэ бэлүүлэхэ, национальносүлөөлгэлын хүдэллэе дараха хэрэгтэ «туһаламжа» хэрэглэһэн гэжэ баримтанууд эли тодоор гэршэлһэн.

Дутын Востогтохи ороноудыне экономика таларнь бобоолшохо, эдэ ороноудһаа эгээн эхэ аша олзо США-гэй монополистуудтай абадаг ябадал хадаа американска «туһаламжын» нүүгөөд гол зорилгон болоно. «Трумэнэй программын 4-дэхи пункт» дүүргэхэ талаар хэдгэдэг американска бүхэ ябууланууд энэниие гэршэлһэн. 1951 оной март һарада Америкын миллионер Рокфеллерэй зохёоһон генеральна түсбэ гэдэг тэрэнэй үндэһэ һуури болгодоһон юм. Тэрэ үедэ США-гэй гүрэнэй секретарь байһан Ачесон өөрынгөө хэлэһэн үгэнүүдэй нэгэн соо «4-дэхи пункт» зорилго тухай ингээ хэлэһэн: гэдэгэнги ороноудта эхэ заводууды, шахтанууды, фабриканууды бидэнэрэй барихаа байһан тухай һанамакэ бүришье эхээр дэлгэрэнхэй гэжэ би һанаһаб. Энэ буруу... үмсын капиталовложениин хүгжэлтэе урмашуулаха шухала байһанда бидэнэр онсо һаналаа табинабди. Ачесонэй энэ мэдүүлгэ практика дээрэ юун гэхэн удхатай байһынь Ливанда «4-дэхи пункт» ёһоор үзүүлһэн американска «туһаламжын» жэшэ дээрэһээ ойлгожо болоно.

Энэ орон хадаа ирригационно хүдэлмэрин муу дээрэһээ эхэ ядража байдаг юм. Американска мүнгөөр 30 ирригационно түхээрлэгнүүдэ бариха гэжэ хараалагдаһан байна. Гэхэ зуура, энээн тухай ливано-американска хэлсээнэй баталагдаһанһаа хойшо 2,5 жэл үнгэрбашье, тэдэнэй нэгэншье мүнөө хүрэтэр баригдаагүй. «4-дэхи пункт» бэлүүлэхэ мисси Ливанда байха үедөө мүнгэн зөөриэ американска албахаагшанарта бултень гаргашалаад, хэлсээнэй ёһоор (ирригационин —С. Л.) түхээрлэгнүүдэ бариха талаар бүри юушье хэзэгүй юм» гэжэ Бейруттэ гарадаг «Телеграф» газетэ энээн тушаа бэшэһэн.

Эдэ бүгдэтэй хамта Турци, Иран болон бусад арабска ороноудтай өөдлөгү национальна промышленностиние харин конкуренциһээ хамгаалдаг хаалтанууды зайсуулаха гэжэ Холбоото Штадууд оролсоно. Али нэгэн орондо «туһаламжын» американска программы дэлгэрүүлгэ хадаа американска товарнууды тэрэ орондо худалдахалаа таможенно түлэбэриие багдахха, американска монополистуудтай ашаг олзые хилин саана шэлжүүлэн гаргахадан таатай услови байгуулаха гэхэ мэртэй нигта холбоотой байдаг юм. Энэниие баталхын тулада Турцине жэшэ болгон абажа үзэе.

США-гэй гададын экономика политика асуудалнууды эрхилдэг комиссин түрүүлгүш Кларенс Рэнделл түрүүтэй американска мисси үнгэрэгшэ оной август һарада Турци эрээ һэн. «Истанбул» газетын мэдээсэлэй ёһоор, экономика

кын талаар американска компаниянуудта таарамжагүй хуулинууды болоулха тухай эрилтэ турецкэ правительствын урда Рэнделл сэхэ табяа һэн.

Дутын Востогтохи ороноуды мүн лэ бобоолшохо ба мүлжэхэ зорилготойгоор Холбоото Штадууд болбол тэдэ ороноудтай национальна суверенитетэе бүдүүлгээр эбдэжэ, өөһэдэйн гүрэнэй бюджетээр хэдгэдэг капиталовложени хубаарилгада сэхэ хиналта хэхэе оролдого. «Аль-Хадиф» газетын бэшэһэнэй ёһоор «4-дэхи пункт» бэлүүлэхэ мисси хадаа Ливанска засагаархынай экономика элдэб проектуудтэ мүнгэн зөөри гаргашалгы сэхэ шууд хинаха эрхэ тэдэндэ олгохо эрилтэ хэнэ. Хэтэрхэдэ американска мисси ливанска министрүүдэй нэгэнэй гаргаһан шийдэбэриие болоулһан байна.

Американска «туһаламжын» мэдэллэ орон ороноудтай капиталовложенид хиналта хэлгэ океанай саада бэеин монополистуудта баһал ондоо талаараа хэрэгтэй байһынь харуулаха шухала. Американска монополистууд болбол Дутын Востогтохи гүрэнүүдэй ороно индустриализацила ябадалда, газарай реформонууды хэлгэдэ һаад түбэг шаруула, тэдэниие химда сэнгэй түүхэй эд өөһэдэнигөө абадаг газар зандан үлөөхэ гэжэ оролдого.

Эдэ бүгдэ хадаа американска «туһаламжын» урьхада орон Дутын Востогтохи ороноудтай экономика байдалыне эрид муудхаа.

Дутын Востогтохи ороноудһаа Турци болбол американска «туһаламжа» эгээл эхээр абадаг юм. Энэ туһаламжын ашаар орононгоо экономикыне һэрэгэжэ болохобди гэжэ Турциин олохон зон найдаһан юм. Үнэн дээрэ тэд ондоо болошоо бшуу. «Валютань дууһашоод, алтаниннь ходошоод, Турци 700 миллион турецкэ лир харин гүрэнүүдтэ дахин уритэй болоно» — гэжэ турецкэ арадай-республиканска партиин генеральна секретарь Касым Гюлек өөрынгөө 1953 оной октябрийн 18-да хэлэһэн үгэ соогоо гэмшэлтэйгээр мэдүүлэһэн һэн. Турциин дотодын хэрэгүүдэй министр байһан Шюкрю Кая американска «туһаламжа» ба американска капиталовложени юу асарнаб гэжэ хэлэхэ зуураа, «гүрэнинь харин капиталдай пленник, гүрэнэй ажал-ябуулагшад — тэдэни зарсанар, арал зонинь — ашаг олзо шажа абаха шэ үндэһэн болоһон» Османска империян саг үеше һануулаха гэб. Мүнөө «түүхэтэ ушар дахин дабтагдаба» гэжэ Шюкрю Кая хэлэһэн.

Национальна промышленностиние харин конкуренциһээ аршалан хамгаалхые хүсэһэн Дутын Востогтохи ороноудтай ээдд баяшуул американска «туһаламжаһаа» арасахэ эрид шууд эрилтэ хэхэ эхилбэ. Баруун Европодо дэлгэрһэн «туһаламжын орондо худалдаа наймаа» гэхэн лозунг мүнөө Дутын Востогто хүндэтэй болоо. Иймэ һанал бодоһуудтай нүлөөдэ орон ливанска парламентын бүлэг депутатууд «4-дэхи пункт» бэлүүлэхэ тушаа американ-ливанска хэлсээ болоулха, американска миссиине ороноо үлдэн намнаха эрилтэ хэхэн байна.

Дутын Востогтохи ороноудта американска республикын президентин түлөөлгүш Рейне Котидо Венсан Ориолин дамжуулан үлгэлгын ёһолол Елсейскэ ордон соо мүнөөдэр болобо. Венсан Ориоль Рейне Коти хоёр тобшо үгэнүүдэ хэлэһэн байна.

Французска конституциин ёһоор французска республикын президентин түлөөлэгын болзор долоон жэлээр тогтоогдодог байна.

«Аргентинэдэ һунгалтада бэлдхэл болоно» БУЭНОС-АЙРЕС, январин 16. (ТАСС). Энэ жэлэй апрелин 25-да түлөөлэгнэ дүүрхэхэ байһан республикын вице-президентин, депутатуудай палатын ба сенатай гэршүүдэй зариманай һунгалтые 1954 оной апрелин 25-да зарлаха тухай декрет аргентинскэ правительство тунхаглаа. Аргентинскэ конституциин ёһоор депутатууд ба сенаторнууд 6 жэлэй болзороор һунгалтада, гэбшье, 3 жэл болоод депутатуудай палатын ба сенатай составай хахаднь шэнэлэгдэлг юм. Засагай хуули гаргалгын провинциальна органоудтай зарим гэршүүдэ һунгаха болзорыне провинцинууд өөһэдэе зарлаха ёһотой гэжэ декрет соо заагдана.

Республикын вице-президентин тушаала мүнөө үелэ сенатай саг зуурын түрүүлгүш ба перонистска партиин верховно соседэй түрүүлгүш байһан конгродмирал Альберто Тейсайрые кандидат болгон перонистска парти ба ажалтай бүгдэлнигын конфедераци дэбжүүлэе.

ООН-эй Генеральна Секретарьта А. Я. Вышинскийн эльгэһэн бэшэг

НЬЮ-ИОРК, январин 16. (ТАСС). Нэгэдэмэл Нацануудай Организацида СССР-эй саг үргэлжин түлөөлгүш А. Я. Вышинский ООН-эй Генеральна Секретарь Хаммаршельдтэ 1954 оной январин 14-дэ доро дурсагдаһан удхатай бэшэг эльгэбэ:

«Хүндэтэ г-н Генеральна секретарь! Генеральна Ассамблейн түрүүлгүш г-жа Пандитын мэдээсэлые хабсаргалһан, № СГ 25/01 бэшэг энэ оной январин 11-дэ Танай эльгэһэнтэй дашарамдуулан Генеральна Ассамблейн 8-дахи сессин хүдэлмэринэ энэ оной февралин 9-дэ үргэлжэлүүлхэ тухай Генеральна Ассамблейн түрүүлгүшын дурдалхые Советскэ Правительствын зүбшөөһөн тухай энэгээр Танда мэдээсэхэ золтой байна.

Тинхэтэй хамта Паньмыньчжондхи байдалые харадаа абалсан Генеральна Ассамблейе энэ оной январин 22-һоо оройтуулангуй зарлабал һайн байгаа гэжэ заахые СССР-эй Правительство шухалада тоолоно.

Хүндэлэгшэ А. Вышинский».

Советска скрипач Брюссельдэ амжалтатыйгаар наадаба

БРЮССЕЛЬ, январин 16. (ТАСС). Брюссельскэ консерваторин зал соо январин 14-дэ советскэ скрипач Игорь Безродныйн түрүүшынгээ концерт харуулаба. Тэрэ хадаа Брамсын, Бахай, Раверлин, Сметанын, Таневэй, Прокофьевой, тэршэлэн Бельгийскэ композитор Изаи гэгшын зохёолнууды тэрэ тон эхэ шадабаритайгаар наадаһан байна.

Королева Елизавета, СССР-һээ Бельгия һуудаг посол нүхэр Авилов, дипломатическа корпусой гэршүүд ба бельгийскэ олонингын олон тоото түлөөлгүшд концертэе хараа. Советскэ хүгжэмшэд: Игорь Безродныне ба аккомпанировлаһан пианист Владимир Япольскийне сугларашад халуунаар угтаһан байна.

КНДР-гэй промышленна предприятиянууд амжалтатыйгаар нэргээн бодохоодоно

ПХЕНЬЯН, январин 16. (ТАСС). Корейн Центральна телеграфна агентство (ЦИТАК) элбэрлэг баталһан сагһаа хойшонхые соо химическэ промышленностиние предпритяинууды нэргээн бодохоогодо амжалтануудтай туйлагдаһан тухай мэдээсэбэ.

Химическэ үтгэжүүлгэнүүдэ үйлдэбэрилэн гаргадаг орон доторхы энээн томо Хыннамска комбинат амжалтатыйгаар нэргээн бодохоодо жо байна. Зарим цехүүднй нэргээн бодохоогоод продукци үгжэ эхилэ. Химическэ промышленностиние мүнөө ашаглагдажа байһан предпритяинуудай хүдэлмэрилгэшэд дайнай урда тээхитэй асуулы ажалтай бүтээсые 40 процентээр дээшлүүлэе.

Венсан Ориоль Рейне Котидо президентскэ түлөөлэгые дамжуулан үгэбэ

ПАРИЖ, январин 16. (ТАСС). Французска республикын президентин түлөөлэгые Рейне Котидо Венсан Ориолин дамжуулан үлгэлгын ёһолол Елсейскэ ордон соо мүнөөдэр болобо. Венсан Ориоль Рейне Коти хоёр тобшо үгэнүүдэ хэлэһэн байна.

Аргентинэдэ һунгалтада бэлдхэл болоно

БУЭНОС-АЙРЕС, январин 16. (ТАСС). Энэ жэлэй апрелин 25-да түлөөлэгнэ дүүрхэхэ байһан республикын вице-президентин, депутатуудай палатын ба сенатай гэршүүдэй зариманай һунгалтые 1954 оной апрелин 25-да зарлаха тухай декрет аргентинскэ правительство тунхаглаа. Аргентинскэ конституциин ёһоор депутатууд ба сенаторнууд 6 жэлэй болзороор һунгалтада, гэбшье, 3 жэл болоод депутатуудай палатын ба сенатай составай хахаднь шэнэлэгдэлг юм. Засагай хуули гаргалгын провинциальна органоудтай зарим гэршүүдэ һунгаха болзорыне провинцинууд өөһэдэе зарлаха ёһотой гэжэ декрет соо заагдана.

Республикын вице-президентин тушаала мүнөө үелэ сенатай саг зуурын түрүүлгүш ба перонистска партиин верховно соседэй түрүүлгүш байһан конгродмирал Альберто Тейсайрые кандидат болгон перонистска парти ба ажалтай бүгдэлнигын конфедераци дэбжүүлэе.

Январин 17-ной амаралтын үдэр Улан-Удэ городой һургуулинуудтай шадай санын мурьсөөн болоо. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: мурьсөөжэе басагадай дундаһаа түрүү һуури эзэлһэн һургуулиин һурагша Лидя Кудисова санаар ябана. С. Марковай

Советскэ спортсмен Борис Шилков—1954 ондо конькигаар түргэнөөр гүйлгөөр дэлхэйн чемпион болоо

ШАНХАЙ, январин 16. (ТАСС). Токиоһоо радиогоор дамжуулагданаһан ёһоор дэлхэйн түрүү һуури эзэлһэн түлөө конькигаар түргэнөөр гүйлгын уридалга мүнөөдэр Саппородо эхилбэ.

Мурьсөөндэ Норвегийн, Швециин, Советскэ Союзай, Финляндийн, Урда Корейн ба Японини — хамта 6 гүрэнэй 19 түргэнөөр гүйгүшд хабаадаба.

Түрүүшын үдэр 500 метртэ уридалга боллоо. Советскэ түргэнөөр гүйгүш Гришин 41,1 секунда соо гүйжэ бултень түрүүлбэ. Хоёрдохы һуури эзэлһэн Сергеев (СССР) түрүүлжэ эргшээ секундын арбанай хоёр хубаар гээгдэбэ.

ШАНХАЙ, январин 17. (ТАСС). Токийска радиогой дамжуулаһанай ёһоор дэлхэйн түрүү һуури эзэлһэн түлөө конькигаар түргэнөөр гүйлгын мурьсөөн Саппородо хоёр үдэр соо үргэлжэлөөд мүнөө дүүрбэ. Хамта дээрэ абайһан очкунуудайнгаа тоо-

СССР-эй шатарай XXI чемпионат

КИЕВ, январин 15. Үсгэлдэр хойшолуулагданаһан партинууд наадагдаа. Геллер Нежметдиновтэ шүүгдэ. Нежметдинов Таймановтай хойшолуулагданаһан партиа, Бах, Илвицкий, Лиленталь манов гэгшэд тус бүридөө 3 тойнуул.

Январин 15-да турнирай атын үдэр юм. КИЕВ, январин 17. (ТАСС). Үсгэлдэр 6-дахи тур болоо. 5-жэ турнирай гурбанайн нэгэ дүүрбэ.

Илвицкий Сокольские Корчой, Банник Лилентальтай наадажа тэнсэбэ. Петросян Баннигы шүүгдэ, Илвицкийтэй наадахада тэнсэхэ гэжэ зүбшөөрбэд.

Хоёрдохы турта наадагаагүй Шамкович Бышев хоёртой парти тэнсүү байдалтайгаар хойшолуулагдаа.

Табатахы турай һуураар Фурман «Искра» обществын коматараар Улан-Удэ городой кубок абахын түлөө мурьсөөн болоо.

Мурьсөөндэ һайндуранай «Искра» гэжэ спортивна обществын шатаршад һургуулиин суглуулагдамал командын шатаршадтай уулзаһан байна.

Энэ уулзалгада Сумкин — Моргодоев, Циленов — Мельников, Павлов — Макальский, Мункоев — Вайнталь, Занданов — Ежов, Уланов — Чиркин, Пронин — Назимов, Золтоев — Ишиглов, Санжин — Власов, Цыбинов — Хабухаев, Намжилов — Амагаев, Хогоев — Сотников, Копыловский — Хадаханов, Дабеева — Амагаева гэгшэд наадаа.

Уулзалгын дүнгөөр «Искра» обществын шатаршад Улан-Удэ дой 1954 оной түрүү һуури эзэлжэ, кубок абайһан байна. А. Игумин

Механизаторнуудай самодеятельностин кружогой концертүүд

Сэлэнгын МТС-эй залуу механизаторнуудай үүсхэлээр уранхайханай самодеятельностин кружок эмхидхэгдэһэн юм.

Мүнөө кружогой коллектив концертне программа бэлдэд, МТС-ийнгэ хүдэлмэрилшэдтэ, хүршэ коллежуудта ошожо, концерт харуулан ажалшадые һонирхуула.

Наяхан энэ кружогойхид мэдээлэе, Тельманэй нэрэмжэтэ зуудта ошожо концерт харуулаха Л. Алексеевич

Редакторай орло Д. Л. ЛОБСАНО

«ПРОГРЕСС» кинотеатр — «Полет на луны», (10 ч. 30 м. ба 12 ч.), «Берниси в Сорренто» (14, 16, 18, 20 ба 22 ч.). «УРОНИКА» кинотеатр — «Шевченко» (11, 13, 15 ба 17 ч.), «Антон Иванович сордиста» (19 ч.), «Моя любовь» (23 ч.).

Японско арад ремилитаризацилада эсэргүүсэһэн

ШАНХАЙ, январин 16. (ТАСС). Токийска радиогой дамжуулаһанай ёһоор ороние ремилитаризацилада эсэргүү японско арадай тэмсэл бүри үргэлжэе байна. Американска заабаряар Иосидын правительство конституци шэнээр хаража үзэхэ һанаашалга гаргана. Тухайлбал, Япон хадаа дай хэлгэһэн арасна гэхэн конституциин 9-дэхи статьяе хубилгаха гэжэ оролдого. Правительство энэ эрмэлзэлгэ ороние милитаризацила бүри үргэн зам нээхэ, элдэб халханууды хэрэглэхэ болбод, сэрэгэй томо частнууды элээр байгуулха гэхэн зорилготой юм.

Конституци шэнээр хаража үзэлгэд эсэргүүсэһэн буруушалгын хүдэллэ Японидо нийтэнэцэһэнэ

на шэнжэтэй болоо. Токийска радиогой дамжуулаһанай ёһоор «Конституци хамгаалха национальна федераци» хаяхан байгуулагдаа. Тэрэндэ Японин хэдэ хэдэн буржуазна политическэ томо ажал-ябуулагшад ороһон байна. Федерациин гүйсэдкомой составта урдад гададын хэрэгүүдэй министр байһан Арита, урдад министрүүдэй кабинетэй генеральна секретарь байһан Кадамаи ба бусад һунгагдаһан байха юм.

Профсоюзудай генеральна совет — Японин эгээн томо профсоюзна нэгэдэл, хүдэлмэришэн-таряашанай парти, зүүнэй ба баруунай үзэл баримталаг социалистическэ партинууд, японско таряашадтай союз, Японин үчөөн совет, студен-

ческэ ассоциаци ба нийтын бусад организацинууд федерациин ажал-ябуулгы дэмжэжэ байһан тухайгаа мэдүүлһэн байна.

Токиогой радиомэдээсэл соо заагдаһанай ёһоор федераци хадаа багшанарай профсоюзтай хамта конституци шэнээр хаража үзэхэ гэжэ правительствын һанаашалгада эсэргүү ба Японине шэнээр эбдэсгэлэг түргэдхэ зорилгоор Холбоото Штадуудтай зүгһөө тэрэниие баадалхын формонуудай нэгэн болохо американска сэрэгэй туһаламжа абаханаа арасан олон зоной хабаадалгатай митингүүдые, хүн зоной суглаануудые бүхы орон дотор үнгэрэхэ гэжэ байна.

С. ЛОСОВ.